

СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ ВПРАВ ЗІ СПОРТИВНИХ ІГОР У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Вознюк Тетяна,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського, вул. Острозького 32, м. Вінниця, 21001, Україна;
<https://orcid.org/0000-0002-5951-7333>;
[email: tv_vinnitsa@ukr.net](mailto:tv_vinnitsa@ukr.net)

Анотація. Актуальність. На сьогодні в Україні значно посилився вплив на фізичний та психічний стан дітей негативних чинників, пов'язаних зі збройною агресією з боку РФ та погіршенням умов соціального життя. Сучасні виклики вимагають оновлення методичних підходів щодо проведення уроків фізичної культури з молодшими школярами. **Мета дослідження** – визначити та експериментально перевірити ефективність застосування нових методичних підходів щодо проведення уроків фізичної культури в початковій школі з використанням вправ зі спортивних ігор на основі ігрового методу навчання. **Матеріал і методи дослідження.** Дослідження було організовано та проведено у 2024 р. упродовж 5 тижнів в закладах середньої освіти м. Вінниці на уроках фізичної культури в початковій школі. Загалом було задіяно 720 учнів 4-х класів, поділених на експериментальні та контрольні групи. У дослідженні використовувалися такі методи: соціологічні, педагогічний експеримент, педагогічне тестування, методи математичної статистики. **Результати дослідження.** Опитування вчителів початкової школи та вчителів фізичної культури дали змогу визначити зміни, що відбулися в дітей молодшого шкільного віку під впливом військових дій, що ведуться на території нашої країни: підвищений рівень тривожності у дітей, зайва плаксивість; боязнь гучних звуків, різких сигналів; бажання усамітнитися або навпаки необхідність підтримки та уваги від вчителя та однокласників. Нами розроблені основні методичні прийоми щодо проведення уроків фізичної культури з молодшими школярами з використанням вправ з баскетболу враховуючи вікові норми та психологічні особливості дітей. **Висновки.** Реалізація спортивно-ігрової технології викладання в особистісно-зорієнтованому процесі навчання в початковій школі дало змогу створити умови психологічного комфорту та розвивальне середовище для покращення показників підготовленості та отримання задоволення від уроків фізичної культури.

Ключові слова: баскетбол, молодші школярі, методи навчання, засоби, рухові здібності.

**MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES TO CONDUCT OF
LESSONS PHYSICAL CULTURE USING SPORTS EXERCISES
IHOR IN PRIMARY SCHOOL
Vozniuk Tetiana**

Abstract. Topicality. Today, in Ukraine, the impact on the physical and mental state of children of negative factors related to armed aggression by the Russian Federation and the deterioration of social life conditions in this connection has significantly increased. Modern challenges require updating methodical approaches to conducting physical education lessons with younger schoolchildren. **The purpose of the study** is to determine and experimentally verify the effectiveness of applying new methodological approaches to conducting physical education lessons in primary school using exercises from sports games based on the game-based learning method. **Research material and methods.** The research was organized and conducted in 2024 for 5 weeks in secondary education institutions of the city of Vinnytsia during physical education lessons in primary school. A total of 720 4th-grade students were involved, divided into experimental and control groups. The research used the following methods: sociological, pedagogical experiment, pedagogical testing, methods of mathematical statistics. **Research results.** Surveys of primary school teachers and physical education teachers made it possible to determine the changes that occurred in children of primary school age under the influence of military operations taking place on the territory of our country: an increased level of anxiety in children, excessive crying; fear of loud sounds, sharp signals; the desire to be alone or, conversely, the need for support and attention from the teacher and classmates. We have developed basic methodical techniques for conducting physical education lessons with younger schoolchildren using basketball exercises, taking into account the age norms and psychological characteristics of children. **Conclusions.** The implementation of sports and game teaching technology in the person-oriented learning process in elementary school made it possible to create conditions of psychological comfort and a developmental environment for improving readiness indicators and getting satisfaction from physical education lessons.

Key words: basketball, younger schoolchildren, learning methods, means, motor skills.

Постановка проблеми. Здоров'я людини є найбільшою цінністю у сучасному суспільстві. Загальновідомо, що його формування відбувається ще з раннього дитинства. Під час навчання в школі, відповідальність за стан здоров'я частково покладається на вчителів фізичної культури (<http://surl.li/fmgihx>). На сьогодні в Україні значно посилився вплив на фізичний та психічний стан дітей негативних чинників, пов'язаних зі збройною агресією з боку РФ та погіршенням у зв'язку з цим умов соціального

життя. Постійні повітряні тривоги, навчання в умовах бомбосховищ і в дистанційному режимі, знищення спортивної інфраструктури відбивається на фізичній активності школярів, відповідно й на їхньому здоров'ї, а зменшення покупної спроможності батьків впливає на отримання повноцінного харчування та вітамінізації для більшості дітей. У таких умовах загострюються питання застосування спеціальних методичних підходів під час уроків фізичної культури, особливо в початковій школі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема здоров'я збереження дітей постала ще задовго до початку пандемії COVID 19 та військових дій і була пов'язана, в першу чергу, зі зниженням рухової активності дітей у зв'язку з масовим захопленням комп'ютерними іграми, розвитком соціальних мереж і відповідно значному зниженню рівня фізичної підготовленості, а відтак й стану здоров'я (Шкретій, 2005; Спіцин, 2014; Дідик, & Кульчицька, 2017 та ін.). Увага науковців була привернута до широкого впровадження в шкільну освіту фізкультурно-рекреаційної роботи, що дає змогу відновлення як фізичного, так і психічного стану школярів (Свірщук, Вознюк, & Драчук, 2012; Дубогай, 2016). Акцентувалося на тому, що за новими вимогами до уроку фізичної культури, згідно з Державним стандартом початкової, базової та повної загальної середньої освіти, основою взаємодії між вчителем та учнем має стати компетентісно-діяльнісний підхід в особистісно-зорієнтованому процесі навчання, спрямований на розвиток особистості та оздоровлення школярів (Черпак, 2014; Бабій, 2017; Голюк, & Пахальчук, 2019). Серед можливих шляхів розв'язання нагальних проблем фізичного виховання в школі називалося застосування сучасних методик, освітніх моделей та технологій, побудованих на застосуванні спортивно-ігрової організації уроків фізичної культури (Москаленко, & Дорофєєва, 2018; Пахальчук, Мируха, & Романенко, 2019; Череповська, Костюченко, & Данилов, 2023) та засобів дитячого фітнесу (Хуртенко, Дмитренко, Яковлів, & Романенко, 2021), серед яких також на першому місці за популярністю визначають ігрові вправи та вправи зі спортивних ігор. Це також експериментально доведено в роботах І. Кривуци, & О. Несена (2020), Ю.В. Черпака (2021) та ін. Проте, сучасні виклики вимагають оновлення методичних підходів щодо проведення уроків фізичної культури з молодшими школярами.

Мета дослідження – визначити та експериментально перевірити ефективність застосування нових методичних підходів щодо проведення уроків фізичної культури в початковій школі з використанням вправ зі спортивних ігор на основі ігрового методу навчання.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження було організовано та проведено у 2024 р. упродовж 5 тижнів під час проходження студентами педагогічної практики в закладах середньої освіти м. Вінниці на уроках фізичної культури в початковій школі. Загалом було задіяно учнів 4-х класів (вік 9-10 років) шести шкіл м. Вінниці, кількість експериментальних класів – 10 (n=358), кількість контрольних класів 10 (n=362). Усі учасники надали згоду на участь в експериментальних випробуваннях відповідно до

Гельсінської декларації 2008р. Уроки в експериментальних класах проводили студенти-практиканти за затвердженими планами-конспектами та усним інструктажем.

У дослідження використовувалися такі методи: *соціологічні* (усне опитування, інтерв'ювання) – для вивчення думки вчителів початкових класів та учителів фізичної культури з приводу впливу війни в Україні на стану дітей молодшого шкільного віку; педагогічне спостереження з метою вивчення особливостей проведення уроків фізичної культури в початковій школі; *педагогічний експеримент* носив порівняльний характер, в експериментальних класах уроки фізичної культури проводилися студентами-практикантами ігровим методом із дотриманням визначених методичних підходів, в контрольних класах – вчителями за традиційною методикою; *педагогічне тестування* застосовувалося для контролю за рівнем рухових вмінь і розвитку фізичних якостей за час педагогічного експерименту відповідно до запропонованих у програмі контрольних вправ, а саме:

- передача м'яча двома руками від грудей в ціль (квадрат 50х50 см) з відстані 3 м (кількість влучних передач з 10 спроб);

- кидок м'яча у кошик з відстані 1,5 м однією рукою від плеча (кількість влучних з кидків 7 спроб);

- «човниковий» біг 4х9 м з урахуванням часу виконання.

Отримані результати тестування на початку та в кінці дослідження оброблялися за допомогою *методів математичної статистики*, застосовувалися параметричні критерії, при статистичній обробці рівень значущості відповідав $p=0,05$; визначалися: середня арифметична величина ($\bar{x}$); середнє квадратичне відхилення (S); стандартна похибка середнього арифметичного (m). Статистична значущість різниці між показниками двох вибірок визначалася за допомогою t-критерію Стюдента. Попередньо перевірялася гіпотеза про нормальний розподіл отриманих результатів дослідження за критерієм (W) Шапіро–Уїлкі.

Результати дослідження. Формування рухових умінь і навичок у початкових класах проводиться згідно з навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів. Щоб навчальна діяльність була радістю, має бути така організація навчання, за якою дитина стає активним учасником процесу засвоєння знань, тоді пізнавальний інтерес і задоволення від процесу та результату навчання дає моральний, психологічний комфорт, розуміння особистого успіху.

Проте, на успіх навчання сьогодні значно впливає психічний стан учнів. Опитування вчителів молодших класів і вчителів фізичної культури, які працюють з цим контингентом дали змогу визначити зміни, що відбулися в дітей молодшого шкільного віку під впливом військових дій, що ведуться на території нашої країни. Вчителі відзначають підвищений рівень тривожності у дітей, зайву плаксивість; більшість лякається гучних звуків, різких сигналів; у де кого з них виникає бажання усамітнитися, інші навпроти шукають підтримки та уваги від вчителя й однокласників. Учителі початкових класів акцентують увагу на тому, що діти стали швидше дорослішати.

Під час уроків фізичної культури ми спостерігали, що діти негативно реагували на різкий довгий свисток учителя, дехто з дітей присідав та закривав вуха руками. Також школярам не подобалися тривалі монотонні вправи, вони швидко втомлюються та гублять інтерес до їх виконання.

Відповідно до цих обставин нами були розроблені основні методичні прийоми щодо проведення уроків фізичної культури з молодшими школярами з використанням вправ з баскетболу:

1) використання м'ячів з міні-баскетболу, або інших м'ячів, вага яких не перевищує 500 г;

2) використання різноманітного додаткового кольорового інвентарю (фішки, прапорці, координаційна доріжка, гімнастичні обручі, повітряні кульки тощо);

3) мінімальне використання сигналу свистком (заміна на голосові команди, оплески);

4) індивідуалізований підхід, особлива увага приділяється дітям, які уникають співпраці;

5) підбір таких ігрових вправ, під час виконання яких формується відчуття емпатії, командної взаємодії;

6) застосування переважно ігрового методу при навчанні;

7) заборона негативних оцінок рухової діяльності під час навчання;

8) ставлення до дитини, як до повноцінної особистості, яка має право на власну думку.

Ефективність навчання руховим діям залежить від методики проведення уроків, від того, як у процесі навчання активізується пізнавальна діяльність учнів, мислення, наскільки свідомо ставляться вони до засвоєння навчального матеріалу. Оволодіння правильною технікою виконання вправ є важливим завданням фізичного виховання в початковій школі. Проте, вирішити це завдання можна різними шляхами та з різною ефективністю. Традиційний підхід навчання більше ґрунтується на застосуванні повторного методу, але з молодшими школярами на наш погляд, це не може бути доволі ефективним, так як виконання однотипних вправ не відповідає психологічним особливостям цієї вікової категорії. Для опанування навичок володіння баскетбольним м'ячем ми обрали переважно ігровий метод, основою якого були ігрові вправи, спрямовані на розвиток у дітей спеціальних координаційних здібностей, зокрема точності виконання рухів, формування специфічного відчуття м'яча. Це прості вправи із жонглюванням м'яча, модифіковані до баскетболу рухливі та підвідні ігри.

Цінність ігрової діяльності на уроках фізичної культури полягає в тому, що вона відповідає потребам і інтересам дітей молодшого шкільного віку. В цьому віці закладаються основи діяльності, спрямовані на вдосконалення ігрових умінь і техніко-тактичних взаємодій, необхідних при подальшому вивченні й опануванні спортивних ігор, зокрема баскетболу (Костюкевич, 2016).

Для визначення ефективності застосування обумовлених методичних прийомів під час проведення уроків фізичної культури з молодшими

школярами з опанування навичок володіння баскетбольним м'ячем нами було проведене тестування на початку та в кінці дослідження в експериментальних і контрольних групах. Результати дослідження представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Показники рухових вмінь і спритності учнів експериментальних ($\text{♂}=176$; $\text{♀}=182$) і контрольних класів ($\text{♂}=179$; $\text{♀}=183$)

Тести	Групи	Початкові $\bar{x} \pm m$	Кінцеві $\bar{x} \pm m$	Приріст результатів	t (p)
Хлопчики (♂)					
Передачі м'яча, к-сть влучних разів з 10 спроб	КГ	4,0 $\pm$ 0,5	4,4 $\pm$ 0,3	0,4 (10,0%)	2,09 (<0,05)
	ЕГ	4,2 $\pm$ 0,3	5,7 $\pm$ 0,2	1,5 (35,7%)	2,94 (<0,05)
Човниковий біг 4x9 м, с	КГ	12,54 $\pm$ 0,04	12,46 $\pm$ 0,03	0,08 (0,6%)	1,16 (>0,05)
	ЕГ	12,52 $\pm$ 0,06	12,13 $\pm$ 0,02	0,39 (3,1%)	2,24 (<0,05)
Кидок з місця, разів	КГ	3,2 $\pm$ 0,2	4,1 $\pm$ 0,2	0,9 (28,1%)	2,06 (<0,05)
	ЕГ	3,5 $\pm$ 0,3	5,25 $\pm$ 0,3	1,75 (50,0%)	2,31 (<0,05)
Дівчатка (♀)					
Передачі м'яча, к-сть влучних разів з 10 спроб	КГ	3,8 $\pm$ 0,3	4,5 $\pm$ 0,2	0,7 (18,4%)	2,23 (<0,05)
	ЕГ	3,8 $\pm$ 0,2	5,4 $\pm$ 0,3	1,6 (42,1%)	2,78 (<0,05)
Човниковий біг 4x9 м, с	КГ	12,95 $\pm$ 0,04	12,81 $\pm$ 0,03	0,14 (1,1%)	1,28 (>0,05)
	ЕГ	12,93 $\pm$ 0,05	12,53 $\pm$ 0,04	0,40 (3,1%)	2,00 (<0,05)
Кидок з місця, разів	КГ	2,9 $\pm$ 0,2	3,6 $\pm$ 0,2	0,7 (24,1%)	2,20 (<0,05)
	ЕГ	3,1 $\pm$ 0,3	5,0 $\pm$ 0,2	1,9 (61,3%)	3,18 (<0,05)

Дані таблиці свідчать, що отримані на початковому етапі результати контрольних та експериментальних груп не мали суттєвої різниці. Кінцеві показники були покращені, як в експериментальних (ЕГ), так і в контрольних групах (КГ), що є цілком закономірним через те, що і контрольні й експериментальні групи під час уроків фізичної культури вивчали програмний матеріал з навичок володіння великим м'ячем (баскетбольним). Однак значно вищий приріст результатів в ЕГ дає змогу констатувати більшу ефективність застосування ігрового методу навчання під час початкового вивчення технічних прийомів з баскетболу у сполученні із розробленими методичними підходами щодо організації та проведення таких уроків.

Контрольні вправи, які були застосовані нами дозволяють визначити зміни у розвитку спритності та у влучності виконання ігрових прийомів: кидків у кошик і передач м'яча.

Покращення результатів у розвитку спритності відповідало впливу основної спрямованості спортивно-ігрових уроків, що відбулося на

пристосувальних реакціях нервово-м'язової системи та дозволило покращити координацію рухів, отже й швидкість «човникового» бігу 4х9 м. Приріст результатів хлопчиків експериментальних груп склав 0,39 с, середній результат на 0,33 с вище ніж в контрольних групах; результати дівчат експериментальних груп зросли на 0,40 с, середній показник в цьому тесті відрізнявся від показника дівчат контрольних груп на 0,18 с.

У дітей молодшого шкільного віку ще не зовсім сформувалися м'язові відчуття, тому їм легко зробити вправу швидко, але важко її виконати влучно. Це пояснює невисокі абсолютні показники у тесті з передачами м'яча – у середньому 4–6 влучних передач за 30 с. Швидкість і влучність виконання передач м'яча у хлопчиків і дівчаток експериментальних класів зросла в середньому на 1,6 рази, що склало 35,7 % у хлопчиків, результат дівчаток був покращений порівняно з початковим на 42,1 %. Показники контрольних груп мали значно менший приріст – у хлопчиків у середньому на 0,4 рази (10,0 %), у дівчаток – у середньому на 0,7 разів (18,4 %).

Найбільш складними технічними елементами у баскетболі для початківців є кидки м'яча в русі та з місця. Вони відрізняються складнішою біомеханічною структурою, тому вивчення їх вимагає великої кількості підвідних вправ та більш тривалого часу. Особливо важливо на початковому етапі домогтися дотримання правильної техніки виконання кидків, нами були підібрані рухливі ігри та підвідні вправи, що сприяли вмінню цілитися та влучно попадати у предмети та кошик. Приріст у показниках був вищий, ніж у попередньому тесті завдяки тому, що діти не були обмежені часом виконання кидків.

Так, у кидках з місця результат хлопчиків експериментальних груп покращився у середньому до 5,25 разів, приріст склав 50,0 %, результат дівчат зріс до 5,0 влучень з 10 можливих кидків, що складало 61,3 %. У контрольних класах у хлопчиків і дівчаток також були позитивні зрушення: у середньому з 3 до 4 влучень, приріст становив – 28,1 % у хлопчиків і 24,1 % у дівчат.

Важливо підкреслити, що в усіх результатах тестування в експериментальних класах зафіксовано статистично достовірний приріст ($p < 0,05$). Успішне формування технічних умінь і навичок можливе тільки у зв'язку з розвитком фізичних якостей і тактичною усвідомленістю рухових дій, що можливо об'єднати у процесі проведення рухливих і підвідних ігор, ігрових вправ, що вимагають не простого повторення рухів, а вирішення певних рухових завдань.

Дискусія. Навчання в школі є лише частиною повсякденного життя дитини. Родина, оточуючі люди, матеріальні й інші зовнішні чинники впливають на стан дитини та її відношення до процесу засвоєння нових знань і умінь. Зрозуміло, що на сьогодні найсильнішим негативним чинником, що впливає на виникнення травматичних психологічних станів у дітей є ведення бойових дій у нашій країні та все, що з цим пов'язано. Результати проведеного нами опитування з учителями молодших класів збігається з результатами дослідження, проведеного соціологічною групою "Рейтинг" серед 2-х тисяч матерів українських дітей віком від 3 до 17 років (Барсукова, 2023). Так, 55 %

опитаних матерів наймолодших дітей (3–9 років) повідомили, що за останній місяць їхня дитина лякалася гучних звуків, 35 % – про страх і безпричинний плач. Близько 60 % дітей були свідками або учасниками різноманітних подій, пов'язаних з війною. Найчастіше діти, за словами матерів, зазнавали таких травмуючих подій: розлука з рідними та близькими (28 %), переїзд у інший регіон країни (25 %), обстріли та бомбардування (24 %), тривале перебування у холодному приміщенні (17 %). З оприлюднених даних стало відомо, що 11 % дітей переїжджали за кордон, 8 % – перебували в окупації, 6 % – були свідком смерті рідних або близьких, 5 % – втратили житло, а ще 5 % – зазнали голоду та відсутності води. Також 41 % матерів зазначили, що серед їхніх близьких родичів (чоловік, брат, сестра, діти, батьки) є ті, хто воює. Дослідження було проведено в усіх областях, крім тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу, а також територій, де на момент опитування був відсутній український мобільний зв'язок. Заявлена помилка репрезентативності дослідження з довірчою імовірністю 0,95 не більше 2,2 %.

Додамо, що це повною мірою стосується й учнів, що брали участь у нашому дослідженні, адже в класах навчається й багато дітей внутрішньо переміщених осіб, які вимушені були покинути місця свого проживання через окупацію або ведення бойових дій. Їхня іноді депресивна поведінка може бути ознакою дезадаптації, а замкнутість – ознакою тривожності.

Таким чином, перед нами постає наявне протиріччя між традиційними підходами до навчання та наявною реальністю проведення уроків фізичної культури з дітьми, які вже зазнали психологічних травм через війну в Україні. Розв'язання означеного протиріччя вимагає негайного розв'язання. Проведені педагогічні спостереження за уроками фізичної культури в початковій школі, спілкування з вчителями дало змогу визначити основні напрями для адаптації навчально-виховного процесу до сучасних вимог, застосовуючи спеціальні вправи з баскетболу, опираючись на ігровий метод організації уроку, зменшуючи вплив негативних психологічних подразників на дітей за рахунок зменшення використання різких сигналів свистком, оптимізації мислення дітей за рахунок постановки проблемних питань під час вивчення навчального матеріалу, заклику до співпраці та взаємодії. Застосовані нами методичні прийоми показали свою ефективність у освітньому процесі, за результатами контролю підготовленості було визначено перевагу учнів експериментальних класів за приростом показників спритності та точністю виконання технічних прийомів з баскетболу.

Уроки фізичної культури з використанням спортивно-ігрових вправ відповідають запитам молодших школярів, так як гра залишається природньою діяльністю дитини. Баскетбол, як представник ігрових видів спорту, приваблює своєю різноманітністю рухів, взаємодіями та швидкими змінами ігрових ситуацій. Часто можна спостерігати, як під час перерв між уроками або у вільний час школярі виконують кидки у баскетбольний кошик, а старші учні грають у стрітбол. Тому уроки фізичної культури, на яких використовуються вправи з баскетбольним м'ячем завжди із захопленням сприймаються школярами. Водночас, такі заняття вимагають від вчителя

належного володіння практичним матеріалом, організаторських умінь, творчого підходу, а на сьогодні ще й високих морально-етичних якостей, що дають змогу не тільки вчити, виховувати, але й підтримувати дітей, за рахунок вірно підібраних засобів і методів навчання сприяти рекреації їхнього психічного стану.

Фахівці, які виступають за широке використання спортивно-ігрових технологій наголошують на таких позитивних сторонах:

- гармонійний розвиток фізичних якостей (Костюкевич, 2016; Кривуца, & Несен, 2020);
- покращення стану функціональних систем школярів (Хуртенко, Дмитренко, Яковлів, & Романенко, 2020);
- набуття рухових компетентностей (Черпак, 2021);
- формування позитивного ставлення до уроку фізичної культури та здорового способу життя, створення сталих форм взаємодії учитель-учень, учень-учень (Череповська, Костюченко, & Данилов, 2023).

Застосування вправ з ігрових видів спорту також дає змогу соціалізувати дітей, так як в ігровій діяльності вони виконують різні функції – лідера, партнера, нападника, захисника, відповідно й формувати соціальні навички (soft skills) – вміння слухати, вирішувати конфлікти, позитивно мислити, розуміти цінність чесної гри, співпрацювати, командної взаємодії, повагу до себе та інших, позитивну конкуренцію тощо (Качан, Пристинський, Коломоець, & Онішкевич, 2022).

З кожним роком збільшується кількість ігрових видів спорту, які можна застосовувати на уроках фізичної культури, створюючи різноманітність засобів та форм ігрової діяльності та надаючи можливість кожній дитині знайти свій вид та розкрити свій руховий потенціал (Вознюк, 2008). Традиційний підхід викладання фізичної культури, який зберігає свій конструктивний зміст програє сучасним інноваційним технологіям викладання, демократичним формам взаємодії учителя та учнів як повноцінним учасникам освітнього процесу, а також багато в чому не відповідає сучасним викликам і перспективам розвитку.

Запропонований нами педагогічний прийом з обмеження використання спортивного свистка заставляє дітей реагувати не тільки його звуковий сигнал, але й на голос вчителя, вчить слухати, бути більш уважним, у той же час позбавляє дітей зайвих голосних подразників.

Створенню позитивної мотивації, високого емоційного фону на уроках фізичної культури з елементами спортивних ігор сприяє застосування різноманітного, яскравого інвентаря, що відповідає віковим нормам і особливостям молодших школярів.

Як було визначено під час соціологічного опитування вчителів, війна вплинула на наших дітей не тільки підвищенням тривожності, але й тим, що вони стали швидше дорослішати, потребують більшої уваги та ставлення до себе як до особистості з власними потребами та бажаннями. Відповідно до отриманих даних вчителю фізичної культури, що працює в початковій школі, необхідно адаптуватися до сучасних вимог, а закладам вищої освіти

професійної спрямованості звернути увагу на посилення підготовки здобувачів освіти за фізкультурно-рекреаційним напрямом діяльності, проводити спеціальні заходи (диспути, майстер-класи, вебінари) для формування психолого-педагогічних знань щодо роботи з молодшими школярами. На необхідності підготовки фахівців, які б могли втілювати Концепцію Нової української школи в фізкультурній освіті, бути креативними, використовувати інноваційні технології не тільки для удосконалення рухових умінь та навичок, але й для творчого розвитку потенціалу учнів наголошували Ю.В. Черпак (2014); Я. А. Бабій (2017); А. Боляк, Г. Коломоець, А. Ребрина, & Н. Боляк (2021); В. Федорова (2021); О. А. Качан, В. М. Пристинський, Г. А. Коломоець, О. М. Онішкевич (2022) та ін. Найефективнішою формою підготовки студентів є практична підготовка, залучення їх до наукових проєктів, проведення наукових досліджень.

У нашому дослідженні здобувачі освіти стали активними реалізаторами розроблених методичних підходів. Результатом їхньої роботи стало досягнення мети і завдань дослідження, статистично достовірне покращення результатів опанування технічних навичок гри в баскетбол та підвищення рівня спритності учнів молодших класів, що стало стимулом подальшого професійного удосконалення та бажання працювати з дітьми.

Висновки. Застосування спеціальних вправ з баскетболу, що проводилися переважно ігровим методом з молодшими школярами на основі визначених методичних підходів показало більшу ефективність в сучасних умовах українського суспільства, ніж традиційний підхід. Реалізація спортивно-ігрової технології викладання в особистісно-зорієнтованому процесі навчання в початковій школі дало змогу створити умови психологічного комфорту та розвивальне середовище для покращення показників підготовленості та отримати задоволення від уроків фізичної культури як учням, так і студентам-практикантам.

Перспектива подальших досліджень вбачається у вивченні впливу занять із спортивних ігор на психологічний стан українських школярів у сучасних умовах.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій, Я., А. (2017). Вимоги до сучасного уроку фізичної культури в початковій школі згідно нової програми за державним стандартом. Молодий вчений, 3.1 (43.1), 29–32.
2. Барсукова, О. (2023) Страх звуків, апатія, агресія: які наслідки війни помітні у дітей? Опитування. Режим доступу. URL <http://surl.li/ebijtw>
3. Боляк, А., Коломоець, Г., Ребрина, А., & Боляк, Н. (2021). Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах закладів загальної середньої освіти. К.: Видавничий дім «Освіта».
4. Вознюк, Т., В. (2008). Сучасні ігрові види спорту: навч. посібник. Вінниця: ДОВ Вінниця, ВДПУ.

5. Голюк, О., А., & Пахальчук, Н., О. (2019). Особливості педагогічної взаємодії між учителем і учнями в сучасній початковій школі. Нова українська школа в умовах викликів сучасності: зб. тез доповідей. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. 14.
6. Дідик, Т., М., & Кульчицька, І., А. (2017). Факторна структура функціонального стану учнів початкової школи. Актуальні наукові дослідження в сучасному світі: XXXI Міжнар. наук. конф.: зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 11(31), 3, 119–122.
7. Дубогай, О., Д. (2016). Здоров'язбереження школярів у системі освітньо-рухового навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, ЗК 1 (70) 16, 366–371.
8. Качан, О., А., Пристинський, В., М., Коломоець, Г., А., & Онішкевич, О., М. (2022). Цікава фізкультура в закладах загальної середньої освіти. Навчально-методичний посібник, Слов'янськ: ДДПУ.
9. Костюкевич, В., М. (2016). Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту): навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ: КНТ.
10. Кривуца, І., & Несен, О. (2020). Розвиток фізичних якостей молодших школярів засобами рухливих ігор. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*, Харків: ХДАФК, 98–102
11. Москаленко, А., & Дорофєєва, Т. (2018). Підвищення рівня фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку шляхом комплексної спортивно-ігрової організації занять з фізичної культури. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах*, II, 48–54.
12. Пахальчук, Н., О., Мируха, О., І., & Романенко, Г., М. (2019). Педагогічні умови активізації рухової активності дітей. Херсон, 98–102
13. Постанова Кабінету міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Державний стандарт початкової освіти». URL: <http://surl.li/alyxve>
14. Свірщук, Н., Вознюк, Т., & Драчук, А. (2012). Спеціальна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-рекреаційної діяльності як пріоритетний напрям сучасної вищої освіти. *Physical education, sport and health culture in modern society*, 2(18), 80-85.
15. Спіцин, В., В. (2014). Оцінка рівня фізичної підготовленості учнів молодших класів загальноосвітньої школи. *Теорія та методика фізичного виховання*. 4. 38–44. DOI: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2014.4.1116>
16. Федорова, В. (2021). Проблеми і перспективи викладання фізичної культури в початковій школі. *Режим доступу*. URL: <http://surl.li/gnhvmv>
17. Хуртенко, О., В., Дмитренко, С., М., Яковлів, В., Л. & Романенко, О., І. (2020). Педагогічна технологія покращення фізичної підготовленості школярів молодшого шкільного віку засобами дитячого фітнесу. *The 5th International scientific and practical conference "Scientific achievements of modern society" (January 8-10, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom*. 1037–1048.

18. Череповська, Г., Костюченко, Ю., & Данилов, В. (2023). Використання ігрових технологій на уроках фізичної культури в початковій школі. *Теорія, методика і практика навчання*, 3 (98), 33–47.
19. Черпак, Ю., В. (2014). Особливості навчання фізичній культурі учнів початкових класів НУШ: виклики та можливості. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/43167/1/Y_Cherpak_RvDtPOPDZOD_IPO.pdf
20. Черпак, Ю., В. (2021). Вплив ігрових прийомів на якість проведення уроків фізичної культури в 1–4 класах. *Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної Internet-конференції: «Якість освіти: зміни заради прогресу»*, 19 жовтня 2021, Київ, Україна, 110–112
21. Шкребтій, Ю., М. (2005). Фізичне виховання та дитячий спорт у системі шкільної освіти України: зб. наук. пр.

REFERENCES

1. Babii, Ya., A. (2017). Requirements for a modern physical education lesson in elementary school according to the new program according to the state standard. *A young scientist*, 3.1 (43.1), 29–32.
2. Barsukova, O. (2023) Fear of sounds, apathy, aggression: what effects of war are visible in children? Poll. Access mode. URL <http://surl.li/ebijtw>
3. Bolyak, A., Kolomoets, G., Rebrina, A., & Bolyak, N. (2021). The new Ukrainian school: a method of teaching physical culture in grades 1-4 of general secondary education institutions. K.: Publishing House "Education"
4. Vozniuk, T., V. (2008). Modern game sports: education. manual. Vinnytsia: DOV Vinnytsia, VDPU.
5. Golyuk, O., A., & Pakhalchuk, N., O. (2019). Peculiarities of pedagogical interaction between the teacher and students in the modern primary school. The new Ukrainian school in the conditions of modern challenges: coll. Abstracts of reports. Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko. 14.
6. Didyk, T., M., & Kulchytska, I., A. (2017). The factor structure of the functional state of elementary school students. Current scientific research in the modern world: XXXI International. of science conf.: Coll. of science works Pereyaslav-Khmelnyskyi, 11(31), 3, 119–122.
7. Dubogai, O., D. (2016). Health care of schoolchildren in the system of educational and motor training. Scientific journal of the M. P. Drahomanov National Pedagogical University, ZK 1(70) 16, 366–371.
8. Kachan, O., A., Prystinsky, V., M., Kolomoets, G., A., & Onishkevich, O., M. (2022). Interesting physical education in institutions of general secondary education. Educational and methodological manual, Sloviansk: DDPU.
9. Kostyukevich, V., M. (2016). Theory and methods of sports training (on the example of team game sports): teaching. manual 2nd edition processing and additional Kyiv: KNT.
10. Kryvutsa, I., & Nesen, O. (2020). Development of physical qualities of younger schoolchildren by means of mobile games. Actual problems of physical education of different population groups, Kharkiv: KhDAFK, 98–102

11. Moskalenko, A., & Dorofeeva, T. (2018). Increasing the level of physical fitness of children of primary school age through the comprehensive sports and game organization of physical education classes. Problems and prospects of the development of sports games and martial arts in higher educational institutions, II, 48–54.
12. Pakhalchuk, N., O., Myrukha, O., I., & Romanenko, H., M. (2019). Pedagogical conditions for the activation of children's motor activity. Kherson, 98–102
13. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 21, 2018 No. 87 "State Standard of Primary Education". URL: <http://surl.li/alyxve>
14. Svirschuk, N., Vozniuk, T., & Drachuk, A. (2012). Special training of future physical culture teachers for physical culture and recreational activities as a priority area of modern higher education. *Physical education, sport and health culture in modern society*, 2 (18), 80-85.
15. Spitsyn, V., V. (2014). Assessment of the level of physical fitness of junior high school students. *Theory and methodology of physical education*. 4. 38–44. DOI: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2014.4.1116>
16. Fedorova, V. (2021). Problems and prospects of teaching physical culture in primary school. Access mode. URL: <http://surl.li/gnhvmv>
17. Khurtenko, O., V., Dmytrenko, S., M., Yakovliv, V., L. & Romanenko, O., I. (2020). Pedagogical technology of improving the physical fitness of elementary school students by means of children's fitness. *The 5th International scientific and practical conference "Scientific achievements of modern society" (January 8-10, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom*. 1037–1048.
18. Cherepovska, G., Kostyuchenko, Yu., & Danilov, V. (2023). The use of game technologies in physical education lessons in primary school. Theory, methodology and practice of teaching, 3(98), 33–47.
19. Cherpak, Yu., V. (2014). Peculiarities of teaching physical culture to primary school students of NUSH: challenges and opportunities. Access mode: https://elibrary.kubg.edu.ua/43167/1/Y_Cherpak_RvDtPOPDZOD_IPO.pdf
20. Cherpak, Yu., V. (2021). The influence of game techniques on the quality of conducting physical education lessons in grades 1–4. Collection of materials of the 4th All-Ukrainian scientific and practical Internet conference: «Quality of education: changes for the sake of progress», October 19, 2021, Kyiv, Ukraine, 110–112
21. Shkrebtii, Yu., M. (2005). Physical education and children's sports in the system of school education of Ukraine: coll. of science Ave.

*Статтю надіслано до редколегії 05.03.24
Статтю рекомендовано до друку 17.04.24*